

Artikel hoofd en hart: waarom Gods waarheden soms niet landen

Inhoudsopgave

Algemene inleiding.

A. De relatie tussen hoofd en hart in de bijbel.

Het hart als de kern van onze persoonlijkheid. God wil ons gehele hart. Hart en verstand.

B. Oorzaak 1. Pijn en teleurstelling.

Inleiding. Beschaamde verwachtingen. Over de wensen van ons hart. Ambities voor ons

leven. Genezing en herstel van ons hart. Bewuste en onbewuste drijfveren van het hart.

Persoonlijke remmingen in het delen van het hart. Theologische remmingen. David en Israël in de woestijn. Een evenwichtig beheer van ons hart. Hoe gaan wij nu met Gods beloften en waarheden om? Hoe lang moeten wij ons hart blijven luchten?

C. Oorzaak 2. Inleiding. God als studieobject. Invloed van de persoonlijke achtergrond.

Invloed van de christelijke achtergrond. Het verstand moet van zijn troon af. Groeien in gevoeligheid voor de Heilige Geest.

Algemene inleiding

Een veel voorkomend probleem onder gelovigen is een kloof tussen het hoofd en het hart. Dit houdt in dat wij sommige waarheden en beloften van God wel met ons verstand begrijpen. Toch dalen deze waarheden en beloften lang niet altijd af naar het hart, de kern van onze persoonlijkheid. Om deze reden hebben deze waarheden en beloften geen wezenlijke invloed op ons dagelijks leven, ook al zijn zij nog zo mooi. Dit probleem kan zich zelfs voordoen bij een belofte waar wij hier met ons verstand alles van weten, en anderen hier misschien zelfs onderwijs in geven. Sommige gelovigen weten in theorie alles over het vaderhart van God, maar vinden het niettemin heel moeilijk God zelf als Vader te ervaren. Andere gelovigen weten dat God hun nooit zal 'begeven of verlaten', maar voelen zich toch alleen door hun leven heen ploeteren.

Dit artikel gaat nader op dit probleem in. Het is nauw verbonden met het artikel elders op deze website over de hervorming van ons denken. Eerst zal ik kort de plaats van het hart in ons leven bespreken, en de relatie tussen het verstand en het hart. Daarna zullen twee hoofdredenen naar voren komen waarom vele waarheden en beloften niet in ons hart afdalen. De eerste hoofdreden is de meest voorkomende. Dit betreft innerlijke pijn, frustratie en teleurstelling. Bewust of onbewust gaat een deel van ons hart hierdoor voor sommige zegeningen van de Heer op slot. Ik zal tevens bespreken hoe wij aan een oplossing kunnen werken van dit probleem.

De tweede hoofdreden is een te groot vertrouwen op het verstand als hoofdbron van kennis. Dit grote vertrouwen in het verstand gaat gepaard met een sterke scheiding tussen hart en verstand. Omdat het hart de betrouwbaarheid van pure verstandelijke kennis zou kunnen

ondermijnen wordt namelijk de invloed van het hart bewust of onbewust onderdrukt. Ook onderdrukt deze grote nadruk op het verstand bewust of onbewust de inspiratie van de Heilige Geest als de geest van waarheid. Wij zouden dit probleem kunnen aanduiden als feitelijke verafging van het verstand. Hiermee bedoel ik dat mensen misschien het verstand niet doelbewust op de troon van ons leven willen zetten, maar dit in de praktijk wel doen. Zowel gelovigen met een kerkelijke achtergrond als een wereldlijk humanistische achtergrond kunnen met dit probleem worstelen. Behalve een analyse van dit probleem zal ik ook hier tips voor een oplossing geven.

A.De relatie tussen hoofd en hart in de bijbel

Het hart als de kern van onze persoonlijkheid

Het voert nu veel te ver om uitgebreid in te gaan op alle onderdelen van de menselijke persoonlijkheid. Maar om het onderwerp hoofd en hart goed te kunnen begrijpen is het onvermijdelijk dat ik hier iets over zeg. In de bijbel neemt het hart van de mens letterlijk en figuurlijk een centrale plaats in. De mens is een samenhangend geheel van geest, ziel en lichaam. Via de geest hebben wij contact met God, terwijl de ziel globaal bestaat uit de wil, gedachten en emoties. Deze verschillende delen beïnvloeden elkaar uiteraard sterk.

Het hart is de diepste kern van onze persoonlijkheid waar de verschillende delen van de ziel en onze geest elkaar nauw raken. Hier komen onze diepste en belangrijkste gedachten, gevoelens en motieven samen. Hieronder vallen onze diepste gedachten over God, de wereld en onszelf; onze diepste wensen, ambities en passies; de kernwaarden in ons leven; de diepste drijfveren die onze wil en handelen sturen. Wat in ons hart zit is lang niet altijd positief. Door de zondeval is er juist veel kwaad en pijn in het menselijk hart gekomen, zoals diepe angsten, frustraties, wrok, haat, trots, minderwaardigheid, zelfzucht, boze plannen, e.d. Het hart bepaalt hoe intiem onze relaties met anderen zijn. Hoe meer wij een relatie vanuit ons hart hebben hoe intiemer de relatie, en hoe minder ons hart betrokken is, hoe oppervlakkiger de relatie. Dit geldt ook voor onze relatie met God. De betrokkenheid van ons hart maakt het wezenlijke verschil tussen een echte relatie met Hem enerzijds, en een religie van verplichtingen, uiterlijke vormen en puur verstandelijke kennis anderzijds.

Het hart is ook de schakel die bepaalt of wij open staan voor God waarheden en beloften. Als ons hart zich sluit, dan kan de Heilige Geest ook maar beperkt onze geest verlichten. En wat de Heilige Geest in onze geest openbaart zal ook maar heel beperkt in onze ziel afdalen als ons hart niet open is. Het hart bepaalt ook de mate van geloof in een bepaalde belofte van God. Als deze belofte diep in ons hart doordringt, ontstaat krachtig geloof zodat deze belofte ook werkelijkheid wordt in ons leven. Maar als deze belofte ergens in de oppervlakte van onze ziel blijft hangen, dan wordt deze belofte ook niet of nauwelijks deel van onze levenservaring

God wil ons gehele hart

Omdat het hart dus de kern van onze persoonlijkheid is, wil God in de eerste plaats ons hart. Hij wenst een intieme relatie met ons. De gehele bijbel roept ons op Hem lief te hebben, te dienen en te vertrouwen met heel ons hart (Deut. 6:5; Spr. 3:5). Wij mensen hebben ons echter van Hem afgekeerd, en ons hart voor Hem verhard. Maar de gehele heilsgeschiedenis

toont dat Gods hart naar ons blijft aangaan, en dat Hij alles in het werk stelt om ons weer terug te winnen. Daarom is Jezus ook geboren, gekruisigd en opgestaan (Joh. 3:16). Als wij Jezus als verlosser accepteren, dan is één van de belangrijkste vruchten een nieuw hart. Dit vernieuwde hart houdt wel van Hem en verleent Hem en Zijn waarden en waarheden wel toegang tot alle hoeken. In de praktijk van ons dagelijks leven is de vernieuwing van ons hart een proces die de Heilige Geest in ons hart uitwerkt en voltooit. Hierbij respecteert Hij echter ook de grenzen die wij voor Hem in ons hart stellen. Hij klopt nadrukkelijk op de 'deur' van ons hart en vraagt of wij Hem binnen laten (Op. 3:20). Maar Hij forceert zich nooit toegang tot 'kamers' of lagen van ons hart die wij, bewust of onbewust, voor Hem dichthouden.

Dit alles betekent dat ook de harten van vele gelovigen in de praktijk nog niet geheel voor de Heer en Zijn waarheden open staan. Velen van ons hebben een verdeeld hart (Jac. 4:8). Sommige delen van ons hart staan open, andere delen niet. Je kunt op dit punt het hart wel vergelijken met een huis vol kamers. Wij laten de Heer dan wel binnen in sommige kamers van het 'huis van ons hart', maar in andere kamers niet. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat wij vasthouden aan een bepaalde zondige gewoonte of menselijke relaties die schadelijk zijn voor ons geloof. Dan laten wij God dus niet tot de betreffende 'kamer' toe.

Het is tevens mogelijk dat bepaalde waarheden van de Heer een beetje in ons hart afdalen, maar niet helemaal. In dit opzicht zou je ons hart kunnen vergelijken met een ui, dat bestaat uit een kern en diverse lagen. Een waarheid kan in de buitenste lagen van ons hart doordringen, maar toch niet helemaal in de kern landen. Een voorbeeld is het geloof dat God ons nooit verlaat. Het is mogelijk dat een gelovige dit een beetje gelooft, en in de tijden dat alles redelijk goed gaat ook echt ervaart. Maar als alles tegenzit voelt hij zich toch weer zielsverlaten, omdat de waarheid van Gods voortdurende nabijheid niet geland is in de kern van zijn hart.

Hart en verstand

De bijbel stelt dus dat er een nauwe relatie is tussen onze gedachten en wat 'ons hart doet kloppen': onze ambities, verlangens, wereldbeeld, kernwaarden, etc. Jezus zegt in dit verband dan ook dat boze gedachten en plannen uit het hart komen (Matth. 15:19). Voordat de mens tot kwade handelingen overgaat, zoals diefstal of wraak, heeft hij hier doorgaans eerst in zijn hart over na gedacht, en is hij daarbij door allerlei slechte motieven en emoties beïnvloed.

Het is in het dagelijkse leven ook niet zo moeilijk om bevestigingen te zien van de nauwe relatie tussen hoofd en hart. Zo heeft ieder mens de neiging informatie zo te selecteren en te verdraaien dat deze informatie zijn eigen wereldbeeld en zelfbeeld bevestigt. Informatie die niet met dit wereldbeeld overeen komt wordt al gauw vergeten, genegeerd of weggeredeneerd. Zo overtuigt zelfs een spectaculair wonder van de Heer een verstokte ongelovige vaak niet. Daarom waarschuwt Jezus ons ook om 'geen parels voor de zwijnen te werpen' (Matth. 7:6). Verder draait een zeer groot deel van het menselijke gedachteleven om de eigen ambities, noden, wensen, en sluimerende angsten en frustraties. Als wij bijv. over bepaalde gebeurtenissen in ons leven reflecteren, vragen wij ons vaak vooral af hoe deze gebeurtenissen ons eigen belang en reputatie beïnvloeden, etc.

De relatie tussen denken en het hart betekent ook dat verstandelijke kennis zelden helemaal los te koppelen is van persoonlijke relaties. Dit geldt zeker voor het kennen van God en het begrijpen van de wereld vanuit Gods perspectief. Wij kunnen God alleen kennen als

wij met ons hart een relatie met Hem hebben. Ook voor het ontvangen en begrijpen van Gods openbaring en gedachten is zo'n intieme relatie onmisbaar. Hoe nauwer onze relatie met de Heer is, hoe meer wij Hem en Zijn gedachten gaan kennen en begrijpen. En hoe minder intiem onze relatie is, hoe minder wij God en Zijn gedachten ontdekken en snappen.

B. Oorzaak 1. Pijn en teleurstelling

Inleiding

Ervaringen van pijn en teleurstelling zijn waarschijnlijk de belangrijkste reden waarom Gods beloften en waarheden niet in het hart van de gelovige landen. Voorbeelden van dergelijke ervaringen zijn momenten of perioden van verlatenheid, afwijzing, misbruik, ongelukken, mislukking, etc. Dergelijke trauma's kunnen een deel van het hart van de gelovige 'op slot' doen voor de beloften van de Heer. Zelfs als de gelovige wel een bepaalde zegen wil ervaren, en hier ook voor bidt en dit zelfs regelmatig proclameert, kan het trauma voorkomen dat deze zegen echt in het hart landt. Of wij het beseffen of niet, elke pijn of teleurstelling laat een bepaald getuigenis achter in ons hart. Het verleidt ons om te geloven dat God ons niet hielp of beschermd op een moment of in een periode die belangrijk voor ons was. Vervolgens zaait de wond van dit trauma twijfel over de vraag of de Heer ons in de toekomst in soortgelijke situaties wel zal helpen. Deze pijn en twijfel verminderen de openheid van ons hart om Gods hulp in de toekomst toe te laten.

Soms zorgen deze negatieve ervaringen dat een groot deel van Gods waarheid niet doordringen in het hart van de gelovige. Het is mogelijk dat iemand veel wreedheid in zijn leven ervaren heeft. Dit kan een blokkade vormen in Zijn hart om Gods liefde echt te pakken, en hem remmen om te geloven dat God hem zo wie zo wil zegenen. Maar het is ook mogelijk dat een gelovige sommige beloften wel pakt in zijn hart, maar één heel specifieke belofte niet, vanwege een bepaalde ervaring die hij heeft meegemaakt. Laten wij het trauma van een faillissement als voorbeeld nemen. Dit trauma kan verhinderen dat de beloften dat God ook financieel wil helpen niet in het hart van deze gelovige landt, terwijl hij wellicht totaal geen moeite heeft om met zijn hart te geloven dat God hem beschermt en inspireert. Een ander voorbeeld is een gelovige die op zich wel in Gods liefde kan geloven, maar vanwege slechte ervaringen met de eigen vader niet in zijn hart kan pakken wat het voordeel is dat God een vader voor hem wil zijn.

Beschaamde verwachtingen

De pijn en teleurstelling die een deel van ons hart op slot doet voor één of meerdere beloften van God, kan stammen uit de tijd dat wij nog niet-gelovig waren. Het kan echter ook van na onze bekering komen. Als dit trauma van na onze bekering komt, kan dit trauma extra sterk zijn. Voor onze bekering verwachten wij doorgaans niets van God, terwijl wij normaal gesproken na onze bekering wel Gods nabijheid en hulp verwachten. Als wij na onze bekering echter een pijnlijke teleurstelling meemaken, dan lijkt het net alsof ons vertrouwen in God beschaamd is. De pijn van de teleurstelling wordt dan nog versterkt door het gevoel dat God ons vertrouwen heeft beschaamd. Dit kan ons hart op slot doen voor de verwachting van zegen op het gebied waar wij teleurgesteld zijn.

Wellicht het bekendst voorbeeld is genezing. Vele gelovige bidden voor genezing, en verwachten deze ook, voor zichzelf of voor een geliefde. Maar als de genezing uitblijft, en een geliefde zelfs vroegtijdig overlijdt, dan kan er een diepe geloofsteurstelling optreden. Deze teleurstelling kan vervolgens het hart bewust of onbewust sluiten voor Gods beloften van genezing in de toekomst. Zelfs als de gelovige met een dergelijke diepe teleurstelling in zijn hoofd Gods beloften voor genezing blijft proclameren, landt de overtuiging voor genezing toch niet in het hart. Maar de geloofsteurstelling kan ook plaatshebben op andere terreinen van het leven, zoals leiding, voorziening, bescherming, steun, e.d.

In een aantal gevallen kan het sluiten van het hart voor God ook een keuze zijn uit zelfbescherming. Uit angst voor nieuwe teleurstelling kan iemand besluiten bepaalde zaken niet meer van God te verwachten. Als je Gods hulp immers niet meer verwacht wordt je minder gekwetst wanneer deze hulp uitblijft dan wanneer je Gods hulp wel verwacht. Als deel van deze zelfbescherming ontwikkelen gelovigen zelfs theologische ideeën waarin zij Gods beloften om hulp, leiding, genezing, e.d. afzwakken. Het grootste nadeel van deze zelfbescherming is dat het ons in een negatieve geloofsspiraal brengt. Als wij uit zelfbescherming ons minder open stellen voor bepaalde beloften, dan landen deze minder in ons hart, en worden zij automatisch ook minder werkelijkheid in ons leven.

Over de wensen van ons hart

Ons begrip van Gods beloften voor ons leven kunnen worden vertroebeld door de wensen van ons hart. God zorgt voor ons, maar dit betekent niet automatisch dat hij belooft dat wij rijk worden. Hij leidt ons, maar dit betekent niet automatisch dat Hij een bepaalde droombaan of vrouw/man op wie wij verliefd zijn ‘voor ons bestemd’ heeft. Ieder voor ons heeft de neiging om Gods beloften vanuit zijn wensen in te vullen of bij te kleuren. Dat geldt zowel voor beloften uit de bijbel als voor beloften die wij via profetie of directe inspiratie van de Heilige Geest hebben ontvangen.

Als dergelijke door onze wensdromen beïnvloede verwachtingen van God niet uitkomen, ligt geloofsteurstelling ook op de loer. Wanneer wij begrijpen dat onze wensen Gods stem hebben vertekend, dan kan zo’n teleurstelling positief uitpakken. Wij zijn dan gemotiveerd om in de toekomst beter te onderscheiden wat de Heer nu precies heeft beloofd en wat wij hopen dat Hij heeft beloofd. Maar het is ook mogelijk dat deze teleurstelling ons hart deels op slot doet. Hierdoor zullen wij in de toekomst ook moeite hebben om bepaalde beloften van de Heer te ontvangen die wel betrouwbaar zijn.

Ambities voor ons leven

Wij kunnen ook een diepe geloofsteurstelling ervaren als de wensen en ambities voor ons leven niet zijn uitgekomen. Misschien hadden wij verwachtingen op een interessant en uitdagend leven, maar lijkt het alsof ons leven saai en onbetekenend voorbijgaat. Wij kunnen deze frustratie ook hebben inzake onze rol in het koninkrijk van God. Misschien droomden wij ooit dat wij voor een krachtige doorbraak in Gods koninkrijk zouden zorgen, en het instrument zouden zijn van vele tekenen en wonderen. Maar ons leven gaat zonder veel opwinding en uitdaging voorbij. Vooral als wij al ouder zijn, kunnen wij bang zijn dat wij de kans en op een rijk en gezegend leven definitief zijn misgelopen, en dat ‘het er voor ons niet meer inzit’. Hierdoor kan ons hart zich afsluiten voor Gods beloften voor herstel en

doorbraak. Wij praten misschien nog wel over doorbraak, e.d., maar een schil van cynisch pessimisme houdt tegen dat het echt in ons hart landt.

Sommige gelovigen hebben dus problemen met verwachtingen in hun hart vanwege hoge ambities die niet uitkwamen. Andere gelovigen kunnen dergelijke problemen juist hebben vanwege te weinig ambities in hun leven. Gevoelens van minderwaardigheid, gebrek aan bevestiging, discriminatie, of kansarme achtergrond, kunnen iemand bijbrengen vooral niet teveel van het leven te verwachten. Deze houding kan ook het geloofsleven worden binnengesmokkeld. In zo'n geval vindt de gelovige het moeilijk echt met zijn hart te geloven dat God ook voor hem grote beloften heeft en wil gebruiken om met Hem mee te regeren in Zijn koninkrijk.

Genezing en herstel van ons hart

Een centraal onderdeel van het evangelie is dat God onze 'verbroken harten verbindt' (Jes. 61:1). Het is een actief werk van de Heilige Geest, de trooster. God geneest onze innerlijke wonden in de eerste plaats vanwege Zijn barmhartigheid. Maar het belang van deze innerlijke genezing gaat verder. Omdat deze innerlijke wonden ons hart geheel of gedeeltelijk op slot kunnen doen voor Gods beloften, is genezing van deze innerlijke wonden noodzakelijk voor verdere geestelijke groei. Juist het repareren van de breukvlakken van ons hart zorgt ervoor dat wij weer op een nieuwe manier Gods zegeningen kunnen ervaren.

Zoals reeds gezegd komt de Heilige Geest alleen in die delen van ons hart waarin Hij toegang krijgt. Pijn en frustratie ondermijnen ons vertrouwen in God. Daarom sluiten wij die delen waar deze pijn en frustratie aanwezig is vaak onbewust voor Hem af. Hierdoor krijgt Hij ook niet de ruimte deze pijn en frustratie te genezen. De eerste stap in het openen van ons hart voor Hem is het nadrukkelijk uitspreken van deze teleurstelling tegen Hem Zelf. Het is zeer aan te bevelen dit hardop te doen. Dit deden de gelovigen in bijbelse tijden doorgaans ook. De Heer hoort ook ons stille gebed natuurlijk. Maar bij zaken die ons hart betreffen heeft gebed hardop een voordeel. In vergelijking met stil gebed is hardop bidden nadrukkelijker en is in dit gebed meer van onze persoonlijkheid betrokken. Ook emoties zoals huilen, smeken en lachen zijn bij het 'luchten van ons hart' zeer acceptabel, zolang deze emoties natuurlijk wel echt zijn, en geen show. De psalmen geven ons vele en zeer nadrukkelijke voorbeelden van het luidruchtige luchten van ons hart bij de Heer. Ook Ef. 4:6,7 moedigt ons hiertoe aan.

Aangezien de Heer heel ons hart wil, is het tevens belangrijk om onze diepste wensen en dromen met Hem te delen. Zo maken wij deze belangrijke elementen van ons hart nadrukkelijk voor Hem toegankelijk. Op deze manier geven wij de Heer ruim baan om deze dromen en wensen te zuiveren. Onzuivere en ongewenste wensen en dromen zullen op deze manier wegebden uit ons hart. In de plaats hiervoor zullen wensen en dromen groeien waar de Heer ook geheel achter staat (Ps. 37:4). Aan de andere kant nodigt de Heer ons uit om ook in Zijn hart geïnteresseerd te zijn, en nadrukkelijk Zijn wensen en dromen ons eigen te maken. Het maken van alle volken tot Zijn discipelen, het herstel van Israël, de pastorale zorg voor al Zijn schapen, en de volwassenheid van Zijn gemeente hebben topprioriteit in Zijn hart.

Bewuste en onbewuste drijfveren van het hart

Het is een nuchter feit dat wij ons lang niet altijd bewust zijn van wat er allemaal in ons hart leeft. Wij kunnen verborgen pijn, wrok, teleurstelling hebben die ons hart gedeeltelijk voor

Gods zegeningen op slot houdt zonder dat wij hier erg in hebben. David spreekt hier nadrukkelijk over in Psalm 139:23,24. Hij vraagt God om Zijn hart te doorzoeken, en verborgen gedachten aan het licht te brengen (de NBV spreekt hier van ‘peil mij’, zonder het woord gedachte te noemen). Deze gedachten kunnen ook worden vertaald met ‘angstige gedachten’. En het woord weg kan vertaald worden met ‘een weg van pijn’ (de NBV vertaalt dit met ‘weet wat mij kwelt’). In deze verzen vraagt David God om zijn verborgen angst, twijfel en verdriet aan het licht te brengen. Hij realiseert zich dat deze angst, twijfel en verdriet de vrije doorwerking van God en Zijn zegeningen kunnen blokkeren. Daarom moeten zij in het licht komen zodat er mee kan worden afgerekend.

Dit gebed van David is een model voor ons. Om te zorgen dat de zegeningen van de Heer in ons hart kunnen landen, is het raadzaam om regelmatig te bidden dat de Heer verborgen blokkades in ons hart aan het licht brengt. De Heer zal ons deze blokkades in onze gedachten brengen. Vervolgens bespreken wij deze met de Heer en vragen wij om Zijn genezing en herstel. Dit betekent overigens nadrukkelijk niet dat wij nu zelf uitgebreid in onze emoties moeten gaan wroeten. Dit werkt averechts. Een krampachtige zoekactie naar wonden en frustratie in ons hart staat alleen de Heilige Geest maar in de weg. Het leidt tot onjuiste conclusies en geeft zwaarte in plaats van verlichting. Wij mogen de Heilige Geest vertrouwen dat Hij op de juiste tijd en juiste manier deze verborgen blokkades onder onze aandacht brengt.

Persoonlijke remmingen in het delen van het hart

Het delen van ons hart is niet voor alle gelovigen even makkelijk. Vooral het onderdeel ‘luchten van emoties’ vinden velen lastig. Sommige gelovigen voelen zich zo wie zo erg geremd in het uiten van hun emoties, en zonderen God hier niet van uit. Hoewel iedereen anders in elkaar zit, en dus ook zijn emoties op zijn eigen manier mag uiten, is het deel van onze groei dat wij deze emoties wel leren uiten richting de Heer. De Heer wil immers heel ons hart, dus ook die delen waar allerlei wensen, emoties en blokkades verstopt zitten.

Andere gelovigen schamen zich voor bepaalde pijn en vertwijfeling in hun hart. Zij denken dat deze pijn en vertwijfeling maar onbetekenend is in vergelijking met het lijden dat vele andere mensen in de wereld ondergaan. Deze schaamte is onterecht en onnodig. Het probleem is namelijk dat dat elke pijn en vertwijfeling die ons minder open maakt voor de zegeningen van God ongewenst is. Ook ‘kleine pijn’ kan ons hart op slot doen. Net zoals wij onszelf niet alleen moeten schoonmaken van ‘grote’ zonden, maar ook van ‘kleine’ zonden, dienen wij ook pijn en frustratie kwijt te raken die op het eerste gezicht niet zo heel groot lijken.

Theologische remmingen

Sommige christenen zijn bang dat het niet waardig is om pijn en twijfel te uiten richting de Heer. Deze angst is niet bijbels. Immers, zelfs Jezus riep op het kruis Davids intense jammervraag na waarom God Hem had verlaten (Ps. 22:1) Dan zijn wij bij dezen dus ook nadrukkelijk uitgenodigd om, gelijk de psalmisten, heel eerlijk met God te delen wat wij op ons hart hebben. Zonder dat wij ons hart eerst leeg maken, kan God deze niet met goede dingen vullen. Bij sommige gelovigen bestaat er nog een angst voor God, waardoor wij de

pijn en vertwijfeling in ons hart niet durven delen. 1 Joh. 4:18 toont dat de volmaakte liefde de vrees voor straf uitdrijft. God nodigt ons juist uit heel ons hart met Hem te delen.

Een ander theologisch argument tegen dit luchten van het hart is dat dit ons focust op het negatieve, in plaats van op het positieve van God. Zoals wij straks zullen uiteenzetten, is het inderdaad belangrijk om het luchten van het hart aan te vullen met dankzegging, en met een hernieuwde focus op de zegeningen van de Heer. Maar zolang wij de frustratie en jammerklachten niet uiten en laten genezen door de Heer, blijven deze sluimeren. En als zij blijven sluimeren blijven zij ook de doorwerking en ervaring van Gods zegeningen in ons leven remmen.

David en Israël in de woestijn

Zoals ook de andere psalmisten was David heel uitgesproken in het uiten van zijn moeiten en strijd. Hij liet God toe tot de pijn van Zijn hart, waarbij hij God als een hartsvriend beschouwde. Daarom kon de Heer ook makkelijk Zijn hart genezen en veranderen. David liet God toe tot heel zijn hart. Dit was een belangrijke reden waarom David een man naar Gods hart was (1 Sam. 13:14).

Davids houding verschilt volledig met de uiterlijke vroomheid van de oudste zoon in het bekende verhaal van de verloren zoon (Lukas 15:25-32). Hij was uiterlijk gehoorzaam, maar bleef in zijn hart grote afstand houden ten opzichte van vader. Toen hij de vaders barmhartigheid zag over de jongste zoon, kwam er zelfs veel wrok bij hem over de vader los. Hij klaagde dat hij nooit een zegen van de vader had ervaren. Toch was al het goede van de vader aldoor tot zijn beschikking. Maar doordat zijn hart op slot zat drongen deze zegeningen nooit echt tot hem door. Op dezelfde manier kunnen ook nu gelovigen uiterlijk heel gehoorzaam lijken, maar van binnen toch veel afstand of zelfs wrok tegenover God ervaren. Deze wrok en afstand blokkeert belangrijke zegeningen van de Heer in hun leven.

De houding van David staat ook in schril contrast met de houding van de Israëlieten in de woestijn. Zij klaagden aan de lopende band. Het feit dat zij hun frustraties benoemden was niet de kern van hun probleem. Hun probleem was dat zij hun frustraties niet als hartsvrienden met de Heer te bespreken, maar daarentegen hun hart verhardden. Zij spraken niet met God, maar klaagden over Hem alsof Hij een vreemde was of zelfs een vijand. Uiteindelijk was deze houding de reden dat zij het hun beloofde land niet in konden gaan (Ps. 95:8; Hebr. 3:8).

Een evenwichtig beheer van ons hart

Het delen en luchten van ons hart is niet het eindpunt. Uiteindelijk moet ons hart genezen en zich volledig openen. God wil ons hart veranderen als wij het voor Hem openen. Maar ook in deze verandering hebben wij een actieve rol te spelen. Wij moeten beseffen dat wij ons hart positief kunnen beïnvloeden. Sommige gelovigen denken dat hun hart doet wat het wil en dat wij het niet kunnen bijsturen. Dit is onjuist. Door bepaalde keuzes werken wij mee met de Heer aan de reiniging en opbouw van ons hart. Dit principe vinden wij treffend terug in Spreuken 4:23. Dit vers stelt heel nadrukkelijk dat het bewaken van ons hart topprioriteit heeft in ons leven, omdat alles in ons leven hier ontspringt. Het woord bewaken kan hier ook bewaren betekenen. Met andere woorden, het is onze opdracht om ervoor te zorgen dat ons hart in een goed staat verkeert. Bewaren en bewaken zou je ook kunnen vertalen met 'beheren' of 'managen' van ons hart. De bijbel draagt ons op om ons hart te beheren. God zou

ons nooit een opdracht geven die wij niet kunnen uitvoeren. Deze opdracht betekent dus dat ons hart kennelijk te beheren valt.

Het beheren van ons hart zou je kunnen vergelijken met het beheren van een tuin. Wij moeten ervoor zorgen dat er geen onkruid en kwalijke insecten binnen komen, maar alleen gezonde planten, bloemen, mest, zon, etc. En als er al onkruid binnen is gekomen, dan moeten wij dit zorgvuldig verwijderen, omdat dit onkruid de levenskansen van de wel welkome planten en bloemen vermindert. Het opruimen van pijn, frustratie, teleurstelling uit ons hart kun je vergelijken met het wieden van onkruid. Maar vervolgens is het uiteraard te bedoeling dat er mooie en goede planten en bloemen in de tuin komen. Deze planten en bloemen hebben verder positieve zorg nodig om echt tot bloei te komen.

Hoe gaan wij nu met Gods beloften en waarheden om?

Als wij het onkruid uit ons hart verwijderen, dan verschaft dit de openheid om Gods waarheden en beloften in ons hart te laten landen. Lofprij, aanbidding en dankzegging vergroten nog verder de kans dat deze beloften landen en tot bloei komen. Paulus raadt ons dan ook aan om de wensen van ons hart nadrukkelijk bij God te brengen en dit te laten vergezellen met dankbaarheid (Fil. 4:6,7).

Intensieve meditatie op Gods beloften, proclamatie van zijn beloften en het overdenken van de reeds ontvangen zegeningen zijn verder belangrijke instrumenten om Gods beloften te laten opbloeien in ons leven. Nadat wij onze hart over een bepaald pijnpunt hebben gelucht is het mediteren op Gods beloften over dat pijnpunt topprioriteit. Laten wij verlatenheid als voorbeeld nemen. Wanneer wij een sterke frustratie ervaren vanwege verlatenheid dan spreken wij deze eerste met God intensief door, zoals David deed in Ps. 22:1. Maar vervolgens is het uiterst raadzaam om extra te mediteren op Zijn beloften dat Hij ons nooit zal verlaten. Het geloof in deze belofte zal dan op een nieuwe en intensere manier in ons hart gaan doorbreken.

Het is verder extra krachtig als wij Gods beloften niet alleen opnoemen, maar heel bewust tegen onszelf uitspreken alsof wij onze eigen toehoorder zijn. Wij zeggen dan bijvoorbeeld niet alleen 'God zal mij niet begeven of verlaten', maar ook 'Truus (of hoe je ook maar heet), God zal jou niet begeven of verlaten'. Zo spraken David en de overige psalmisten zichzelf ook toe met Gods goedheid en zegeningen. Zij spraken dan tegen 'hun ziel', waarmee zij feitelijk zichzelf bedoelden. Op deze manier landen Gods zegeningen dieper in ons hart, als wij dit natuurlijk echt menen en niet gebruiken als een trucje.

Hoe lang en vaak moeten wij ons hart blijven luchten?

Bij het uitspreken van de pijnpunten van ons hart tegen de Heer rijst de vraag hoe vaak en lang wij hiermee door moeten gaan. Gedeeltelijk hangt dit af van de intensiteit van het probleem. Sommige redelijk kleine vormen van pijn en frustratie kunnen wij snel van ons afschudden. De genezing van sommige diepe of langdurige trauma's daarentegen hebben enige tijd nodig hebben, en vaak ook hulp van medegelovigen.

Bij het luchten van ons hart tegenover de Heer liggen ook twee tegenovergestelde gevaren op de loer. Het eerste gevaar is dat wij stoppen met het delen van pijnpunten in ons hart op een moment dat deze nog niet genezen zijn. Als wij hiermee te vroeg stoppen zullen de blokkades voor Gods zegeningen die door deze pijnpunten zijn veroorzaakt, nog niet

helemaal verwijderd zijn. Het proces van innerlijke genezing en herstel duurt zo lang als het duurt. Het heeft geen zinnig om dit proces geforceerd af te raffen. Maar aan de andere kant bestaat ook het gevaar dat het delen van onze pijn en frustratie onze relatie met de Heer helemaal gaat overheersen. Als wij ons in ons gebed alleen maar aldoor op deze pijn en frustratie blijven richten, dan openen wij ons hart ook niet voor Gods herstel. Feitelijk houden wij dan deze pijn en frustratie vast, en genezen deze pijn en frustratie niet.

Daarom is het verstandig het delen en luchten van ons hart in ons gebed aldoor te combineren met positieve bemoediging, meditatie, e.d. Op deze manier vermijden wij beide valkuilen, zoals David en de andere psalmisten tonen. Het luchten van ons hart geeft de Heer toegang tot de pijnpunten waardoor deze kunnen genezen er weer openheid komt voor de positieve zegeningen van God. Maar de positieve meditatie, e.d. zorgen er op hun beurt voor dat ons hart zich opricht en zich niet door de problemen lam laat leggen. Als wij deze combinatie van 'hart luchten' en gerichtheid op Zijn zegeningen consequent toepassen, zullen wij een verandering merken in de mate waarop wij tegen een bepaalde pijn of frustratie aankijken. Het luchten van ons hart gaat steeds korter duren en wij gaan ons steeds minder pijnlijk of gefrustreerd voelen. En de zegeningen die eerst niet in ons hart landden, maar waar wij ons dus wel op blijven richten, gaan wij steeds beter en sneller pakken. Deze houding is de beste manier om de Heilige Geest toegang te geven tot ons hart en actief met Hem mee te werken aan de vernieuwing van heel ons hart.

C. Oorzaak 2. De cultus van het verstand

Inleiding

De mensen in onze populaire cultuur erkennen in de praktijk ook wel dat er een relatie is tussen het hoofd en het hart. Zo kunnen mensen heel veel passie hebben voor hun vak of hobby. Deze passie kan er hen toe drijven alles van dat vak of hobby te willen weten en hierover met veel enthousiasme te vertellen. En uiteraard begrijpt iedereen dat je een ander beter leert kennen als je een nauwe persoonlijke relatie hebt. Maar aan de andere kant is er een invloedrijke bron in onze cultuur die wel een sterke scheiding tussen hoofd en hart stimuleert. Deze bron is wat ik hier voor het gemak de 'cultus van het verstand' noem. Deze cultus beschouwt het kritische denken als de uiteindelijke bron van betrouwbare en nuttige kennis. Deze bron is uiterst invloedrijk in de westerse geschiedenis en gaat uiteindelijk terug tot de oude Griekse cultuur.

In dit kritische denken bestaat juist een sterke scheiding tussen hoofd en hart. In deze visie berust betrouwbare kennis vooral op pure verstandelijke inzichten. Invloeden van emoties, loyaliteiten, persoonlijke motieven, waardeoordelen, e.d. kunnen in deze visie verstandelijke kennis makkelijk vertroebelen. Daarom moeten deze invloeden van het 'hart' op het verstand sterk beperkt en gereguleerd worden. De wetenschap is uiteraard een sterk voorbeeld van dergelijke denkactiviteiten die sterk zijn losgekoppeld van het hart. Ook een sterke emotionele band tussen onderzoeker of denker en datgene wat hij onderzoekt wordt doorgaans sterk beperkt. In deze visie geldt dat hoe groter de emotionele distantie tussen denker/onderzoeker en het onderwerp is, hoe betrouwbaarder en 'objectiever' de kennis. Daarom zie je dat ook in wetenschappen die mensen onderzoeken de onderzoeker vaak grote

afstand houdt tot de onderzochten. De gedachte hierachter is immers dat een persoonlijke relatie tussen onderzoeker en onderzochte alleen maar betrouwbare kennis van de onderzochte ondermijnt.

God als studieobject

In dit artikel ga ik niet verder in op de ingewikkelde en interessante relatie tussen geloof en wetenschap. Waar het mij hier om gaat is dat de cultus van het verstand en de scheiding tussen hoofd en hart, die geworteld is in de oude Griekse cultuur, ook veel is toegepast op het kennen van God. De oude Griekse cultuur heeft de theologie en de kerkelijke cultuur van Europa diepgaand beïnvloed. En door de zendingsarbeid van Europa heeft deze kerkelijke cultuur ook invloed op de kerk in de gehele wereld. Door deze Griekse invloed zijn gelovigen in de verleiding gekomen om op een verstandelijke en afstandelijke wijze God en Zijn wegen te leren kennen en doorgronden. Zonder relatie met God en zonder de inspiratie van de Heilige Geest kunnen wij God en de dingen van God echter niet kennen en begrijpen. Wij zien dan ook dat vele mensen die deze afstandelijke, puur verstandelijke benadering gebruiken voor het bestuderen van de dingen van God, geestelijk volledig de weg kwijt kunnen raken. kwijt geraakt. Daarom is het niet verwonderlijk dat vele theologische instituten in de westerse wereld centra van ongeloof en afvalligheid zijn geworden.

Maar ook gelovigen die wel degelijk trouw een relatie met God willen en ook zich aan Zijn openbaring willen onderwerpen, kunnen last hebben van de geestelijke erfenis van een sterke scheiding tussen hoofd en hart. Onbedoeld heeft de afstandelijke denkhouding van de omliggende wetenschappelijke cultuur hun studie van de Heer en Zijn koninkrijk beïnvloed. Dit geldt niet alleen voor sommige theologen, maar eveneens voor vele niet-theologen. Het is mogelijk dat dergelijke gelovigen met de beste bedoelingen de bijbel en de principes van Gods koninkrijk bestuderen en analyseren. Maar als zij onder invloed van die geestelijke erfenis toch een gebrekkige relatie met de Heer Zelf hebben, dan kunnen zij de inspiratie van de Heilige Geest niet echt pakken. Het gevolg is dat zij met hun verstand sommige belangrijke waarheden van de Heer wel begrijpen. Maar hun hart en de rest van de persoonlijkheid pakt het niet. Daarom dringt de zegen van deze waarheden nauwelijks in hun leven door.

Gelovigen kunnen bijvoorbeeld in hun hoofd heel goed begrijpen dat God een persoon is, met wie je een liefdesrelatie kan hebben. Maar ondanks deze kennis ervaren zij Gods liefde en aanwezigheid helemaal niet. Menig gelovige weten in hun verstand dat God een Vader is die voor hen zorgt en hen beschermt. Maar in hun hart voelen zij zich nog een wees, die zich maar met veel geploeter zelf in deze vijandige wereld moet zien te redden.

Invloed van de persoonlijke achtergrond

Gelovigen die in een sterk agnostisch of atheïstisch milieu zijn opgegroeid kunnen nog de gevolgen ondervinden van hun achtergrond. Het is mogelijk dat zij grote moeite hebben met het ervaren van Gods zegeningen in hun hart in plaats van alleen maar in het hoofd. Verder kunnen zij last hebben van een ‘geest van diepe slaap’ (Jes. 29:11). Dit is een speciale binding die ervoor zorgt dat mensen de stem en inspiratie van de Heilige Geest niet kunnen verstaan, zelfs als zij dit graag willen. Het is net alsof er een kleilaag in of op hun geestelijke vermogens ligt, waardoor de werkelijkheid van de Heer niet goed tot hen door kan dringen.

Dit probleem van een ‘geest van diepe slaap’ kan ook gelovigen kenmerken met een vrijzinnig christelijke achtergrond. In deze vrijzinnig christelijke levensvisie spelen christelijke symbolen, taal en verhalen wel een rol, maar is er ten diepste geen geloof in noch een relatie met een levende God. Uiteindelijk is de mens zelf de maat van alle dingen, waardoor deze levensvisie feitelijk neerkomt op seculier humanisme in een christelijk omhulsel. De bijbel toont dat de geest van diepe slaap sterk werkzaam is in een geestelijke omgeving die sterk wordt beïnvloed door afvalligheid. In het artikel over afvalligheid elders op deze website ga ik verder op dit thema in.

Invloed van de christelijke achtergrond

Merkwaardig genoeg hebben ook vele gelovigen die in een traditioneel protestants milieu zijn opgegroeid vaak moeite de zegeningen en beloften van de Heer in hun hart te laten doordringen. Daarom is het voor hen moeilijk om te ervaren dat ons geloof in de praktijk van het dagelijkse leven een doorslaggevende rol speelt. Ook hebben zij vaak moeite met het geloven in tekenen en wonderen in hun leven. In diverse christelijke tradities, protestants en katholiek, was de Heilige Geest de grote onbekende. Hij was feitelijk eerder een theologische leerstelling dan een reële werkelijkheid. Door deze onbekendheid was de gevoeligheid voor de inspiratie van de Heilige Geest beperkt. En juist de Heilige Geest zorgt ervoor dat Gods zegeningen in ons hart afdalen. Door de feitelijke onbekendheid met de Heilige Geest leunden vele traditionele protestantse milieus uiteindelijk ook op het eigen verstand in het begrijpen van de waarheden en werkelijkheid van God.

De onbekendheid met de Heilige Geest en het vertrouwen op het verstand kan onder gelovigen leiden tot een ‘sluimergeest’, een mildere variant van ‘diepe slaap’. Onze gevoeligheid voor de Heilige Geest en Zijn stem is dan niet geheel verdwenen, maar wel flink afgestompt geraakt. Het is dan net alsof onze geest nog niet helemaal wakker is. De Heilige Geest werkt via onze geest (Rom. 8:15). Als onze geest niet helemaal ‘wakker is’, dan kan de Heilige Geest onze geest maar in beperkte mate gebruiken om Gods waarheden in ons hart te laten afdalen. Zo’n sluimergeest kan, net als alle geestelijke problemen, aan het nageslacht worden doorgegeven. Dit verklaart dus mede waarom vele gelovigen uit een traditioneel protestants milieu toch veel moeite hebben Gods waarheden en beloften in hun hart te laten landen.

Het verstand moet van zijn troon af

Wanneer ons verstand op nog in ons leven op de troon zit en dit de oorzaak is dat Gods waarheden niet goed in ons hart doordringen, dan is bekering noodzakelijk. Deze bekering houdt ook een besluit in met de wil om dit verstand onder Zijn gezag te brengen. De volgende stap om dit probleem te breken is om regelmatig en gedisciplineerd aan de Heer te vragen ons te tonen welke onderdelen van ons wereldbeeld, mensbeeld en zelfbeeld is bepaald door onze eigen inzichten in plaats van door de Hem. Dit gebed is een deel van de hervorming van onze gedachten waarvoor ik verder verwijs naar het artikel hierover elders op deze website.

Zoals eerder gezegd is het mogelijk dat deze kloof tussen hoofd en hart wordt veroorzaakt of versterkt door onze atheïstische familietraditie of kerkelijke achtergrond waar dit verstand op de troon zat. Om de negatieve effecten te breken van deze geestelijke erfenis dienen wij ook de zonde van dit natuurlijke en/of geestelijke voorgeslacht te belijden. Wij

noemen een gebed met een dergelijke schuldbelijdenis ook wel het ‘Daniël gebed’ (Daniël 9). Een andere term is ‘vereenzelvigende schuldbelijdenis namens het voorgeslacht’. Dit is een gebed waar wij namens ons voorgeslacht schuldbelijdenis doen voor hun zonden. Zelfs als wij, zoals Daniël, zelf niet schuldig bent aan deze zonden van het voorgeslacht, is deze schuldbelijdenis een belangrijke stap in bevrijding en herstel. Wij ervaren namelijk wel de negatieve effecten van die zonden van het voorgeslacht. Daniël gebed is een instrument dat helpt om deze negatieve effecten te breken.

Groeien in gevoeligheid voor de Heilige Geest

Persoonlijke schuldbelijdenis plus ‘Daniël gebed’ voor de zonden van het voorgeslacht is ook heel zinvol als er sprake is van verharding tegen de inspiratie van de Heilige Geest. Na deze schuldbelijdenis kunnen wij met naam en toenaam de vloek van deze verharding voor de Heilige Geest in ons leven verbreken. Dit geeft Hem weer de ruimte in ons hart om met Zijn inspiratie en leiding in onze harten en gedachten door te dringen. Dergelijk Daniël gebed is ook belangrijk als ons voorgeslacht zich schuldig heeft gemaakt aan afvalligheid of , aan verstandelijk atheïsme of agnostisme.

Onderdeel van het breken van de vloek is het verbreken van de ‘geest van diepe slaap’, of van de zwakkere variant, sluimergeest, die ons ongevoelig maakt voor Gods directe inspiratie (Jes. 29:11). De volgende stap in ons herstel is regelmatig en aanhoudend gebed dat dat ook dat onze eigen geest weer tot leven komt en ontvankelijk wordt voor Zijn directe inspiratie. Jes. 60:1 en Ef. 5:14 zijn twee toepasselijke teksten die wij tijdens ons gebed profetisch over onze eigen geest kunnen uitspreken. Tevens bidden wij regelmatig voor de vervulling met de Heilige Geest (Lukas 10:13). Afhankelijk van de mate waarin wij last hebben gehad van een sluimergeest of diepe slaap zal het de groeien van ontvankelijkheid voor de Heilige Geest een proces zijn. Maar onze gevoeligheid voor de Heilige Geest zal blijven toenemen en Zijn zegeningen zullen in toenemende mate in ons hart gaan landen.